

بازای هوز و وار بروزن همکد بکراسی را کوبند که روی و شکم و هردو پای او سفید باشد **جشم** بروزن کس یعنی نخ باشد
 که آب منجداست **جشمک** بروزن الکت جوهری باشد فرومایه و کم قیمت و رنگش بکبود مایلست و بعضی کوبند کبود
 بسرخ مایل و معدن آن بیدنه طیبه نزدیکست و کوبند از ظرفی که از آن سنگ بسازند هر چند شراب خورده شود مستی
 نیارود و اگر پاره آن سنگ در قلع شراب اندازند همین خاصیت دهد و اگر شب در زیر بالین گذارند خوابگاهان بکوبند
 و از اجلام این شوند و از ابروی معشوق خوانند و بعضی کوبند جوهر لیت مانند لعل و کنایه از مردم بد اصل و جاهل هم هست
جشاسپ باشین نقطه دار بروزن هماسب سلیمان است اگر با خاتم و حور و پری مذکور شود و جشید است اگر با جام
 و صراحی بکوبند و نام پسر جشید هم هست **جشاک** بروزن عنکاف کش و پای اقرار را کوبند **جشک** بروزن اندک
 یعنی جشاکست که کش و پای اقرار باشد و این معنی با جیم فارسی هم آمده است **جشمپیک** بفتح اول نام پادشاهی
 معروف که اورا عریان منوشلخ کوبند و او در اول جم نام داشت یعنی سلطان و پادشاه بزرگ و سبب جشید گفتن آن
 شد که او سیر عالم میکرد چون با دریا بچمان رسید روزی که آفتاب بنقطه اول حمل آمده بود فرمود که تخت مرصعی را در
 جای بلندی گذاشتند و تاج مرصعی بر سر نهاده بر آن تخت نشست چون آفتاب طلوع کرد شعاع را شید بکوبند این لفظ
 را بر جم افزودند و جشید گفتند یعنی پادشاه روشن و در آن روز جشنی عظیم کردند و آن روز را نوروز نام نهادند
جشید ماهی و جشید ماهی که کنایه از بودن آفتاب در برج حوت و کنایه از سلیمان هم هست و یونان نیز
 کوبند **جشمپیک** و آن بروزن افزایدون سلیمان را کوبند در جانی که با خاتم و دیو و پری گفته شود و جشید باشد
 جانی که با جام و صراحی مذکور کرد **جشمک** بروزن لوند مردم کاهل و باطل و سپکار و مهممل را کوبند و این لفظ را بر آسپ
 کراه و کاهل بیشتر اطلاق کنند و در اصل جایمند بوده بکثرت استعمال الف و با افتاده چند شده **جهملق** بفتح اول
 و های هوز بروزن کجلا و نام جنسی است از غله که آنرا مشنک خوانند و بھندی کلا و کوبند و بفتح اول و ثانی هم آمده است
 که بروزن غرضکو باشد و بعضی مشنک را مشنک خوانده اند و گفته اند جهملو نوعی از بازی باشد **جهملق** بفتح اول
 انگوری شراب که نذ انگوری را کوبند و بعضی شرابی را گفته اند که سن سال بر آن گذشته باشد و بعضی گفته اند شراب
 مثلث است یعنی سدر من شراب انگور بر ایموشانند تا بکین شود و بعضی در جهملق کوبند شراب جهملق آنست که بعد از
 جوشانیدن بکین برینم من آید **جهملق** فتن با تالی قرشت و نون و فوقانی بروزن پر روی من بلغت زند و بازند بعضی
 مردن باشد که در مقابل زند کیت **جهمین** بروزن تمیز نوعی از انجیر است و برک آن بزرگ درخت توٹ میباشد و آنرا
 بر پین الاحق خوانند **بیان هفتدهم در حیرانجک بانون** مشتمل بر سی و سه لغت
و کنایت **جمن** بفتح اول رسکون ثانی بمعنی طرف و جانب و سو و کنار باشد و بضم اول در عریه دفن کردن را
 و بکسر اول در عریه معرفت کبری و دیو باشد و دل را نیز کوبند و قلب هم خوانند و اول و نخت را هم گفته اند و
 راهم گفته اند که در مقابل کهنگی است **جیناب** بروزن جواب شرطی و گروی باشد که دو کس با هم بنند و جناغ
 زین اسب را نیز کوبند که مانند زین و نسیم رکاب باشد و بد و معنی آخر بضم اول هم آمده است و بفتح اول در کاه و
 آستانه خان را کوبند و بعضی کوبند با پنمعی عربیست و در عریه کردا کرد و کنار و گوشه سر او خاند باشد و بکسر اول
 هم در عریه ریشمارا کوبند که بر کردن جا و در آیندند و هر جا که خواهند بپرند **جنا** بضم اول و ثانی بالف کشیده

در آفتاب بر آن تاج و سخن آفتاب شعاعی در غایت درستی بدید آمد و نیز با یکدیگر شعاع

آمده است و بیاض بزرگ را هم گفته اند و نوعی از قمار نیز هست **جَنکاتر** بر وزن زنگار خرنجک را گویند و بعضی سرطانی خوانند و بمعنی فاعل هم هست که جنک آورنده باشد و امر هم هست **جَنک نر کرکی** کتابه از جنک است **جَنک** باشد **جَنک لاهی** بالام بر وزن بزماهی غلبه و اج را گویند و با بمعنی بجای های هوزنون و بای جلی هم بنظر آمده است که جنکلانی و جنکلانی باشد و باجم فارسی نیز گفته اند **جَنک لوت** با کاف بر وزن عنکبوت رنجوری را گویند که ایام نقاهت او باشد و بوقت برخواستن دست بر زانو یا بر دیوار گیرد و کسی را نیز گویند که دست و پای او کجواج باشد و باجم فارسی هم آمده است **جَنکوان** بر وزن ارغوان نام شهر است در هند و سنا **جَنکوان** بر وزن مفلوک کسی را گویند که از بیماری برخواستن باشد و قوت رفتار نداشته باشد **جَنکیت** کشتن شخصی را گویند که اسب کوئل را میکشد چرچیت اسب کوئل است و میرا خور را گفته اند که ریش سفید طویل باشد به **جَنکون** بفتح اول و ثانی بنحانی رسیده و داو مفتوح برای بپنقطه زده بل صراط را گویند و بتقدم نختانی بر حرف ثانی هم آمده است **جَنک** **بیان** **همی** **چهار** **بجد** **با** **و** **مشمول** **بن** **هفتای** **و** **ن** **لغت** **و** **کتابت** **جَو** **بضم** **اول** **و** **سکون** **ثانی** **چوپه** **باشد** **که** **بوقت** **زمین** **شدید** **یا** **کردن** **بر** **کردن** **کا** **و** **گذاردند** **و** **مرتبه** **نود** **و** **هشتم** **باشد** **از** **خلوص** **زد** **که** **آنرا** **بعر** **عبار** **خوانند** **و** **جوی** **آبر** **نیز** **گویند** **و** **بفتح** **اول** **غلام** **است** **معروف** **که** **باسب** **و** **استر** **و** **امثال** **آن** **دهند** **و** **بافتند** **ید** **ثانی** **در** **عربی** **معنی** **هو** **و** **باشد** **و** **ما** **تحت** **فلک** **قمر** **و** **اسفل** **یا** **نیز** **گویند** **که** **در** **ابرا** **علی** **است** **جَو** **بضم** **اول** **بر** **وزن** **کذا** **ها** **ون** **سنکین** **و** **چوپن** **را** **گویند** **که** **سیر** **در** **ان** **گویند** **و** **بعر** **مهر** **اس** **خوانند** **و** **ظرفی** **را** **نیز** **گفته** **اند** **که** **در** **ان** **روغن** **از** **حبوبات** **و** **شیره** **از** **انگور** **و** **نیشکر** **بگیرند** **و** **بعر** **معصره** **خوانند** **و** **بفتح** **اول** **در** **عربی** **معنی** **رخصت** **و** **اجازت** **و** **خلاص** **و** **خط** **و** **دستک** **راه** **و** **روانی** **و** **روائی** **و** **روان** **شدن** **و** **آب** **دادن** **ستور** **و** **کشت** **زار** **باشد** **جَو** **بضم** **اول** **بر** **وزن** **حز** **اسان** **معنی** **جواز** **است** **که** **هاون** **چوپن** **و** **سنکین** **و** **ظرفی** **باشد** **که** **در** **ان** **شیره** **انگور** **و** **روغن** **گشتند** **و** **در** **عربی** **معنی** **نجات** **یا** **تن** **و** **دستک** **راه** **و** **روان** **شدن** **و** **آب** **دادن** **ستور** **و** **کشت** **زار** **بود** **جَو** **بضم** **اول** **بر** **وزن** **خلاصه** **معنی** **اول** **جواز** **است** **که** **هاون** **کوچک** **چوپن** **یا** **سنکین** **باشد** **جَو** **بضم** **اول** **بر** **وزن** **ذغال** **معروف** **ست** **و** **آن** **ظرفی** **باشد** **از** **لشم** **یا** **قند** **که** **چیز** **ها** **در** **ان** **گند** **و** **بک** **لنگ** **بار** **را** **نیز** **گویند** **و** **معنی** **مکرو** **و** **جبل** **هم** **آمده** **است** **و** **کتابه** **از** **بدن** **انسان** **هم** **است** **و** **کتابه** **از** **چیزی** **کشاده** **باشد** **جَو** **بضم** **اول** **بر** **وزن** **موافق** **جینی** **بود** **از** **پوشش** **قلندران** **و** **این** **جمع** **جولقت** **و** **جولق** **عرب** **جولخت** **و** **جولخ** **یا** **قند** **پشمی** **باشد** **که** **از** **ان** **خرچین** **سازند** **و** **مردم** **قبر** **و** **قلندران** **نیز** **پوشند** **جَو** **بضم** **اول** **بر** **وزن** **مدام** **بلغت** **زند** **و** **پازند** **معنی** **روز** **است** **که** **بعر** **هوم** **گویند** **جَو** **بضم** **اول** **بر** **وزن** **اسپرم** **نام** **یکی** **از** **ربا** **حین** **است** **که** **بعر** **بجهان** **الیه** **اطین** **خوانند** **جَو** **بضم** **اول** **بر** **وزن** **کتابه** **از** **کریم** **و** **سخی** **و** **مجنشند** **و** **صاحب** **است** **باشد** **و** **نام** **پیر** **قصابان** **هم** **است** **جَو** **بضم** **اول** **بر** **وزن** **نهمانی** **تخی** **باشد** **که** **بر** **روی** **خبر** **ان** **باشند** **و** **از** **ان** **فخواه** **و** **زنیان** **هم** **گویند** **و** **بفتح** **اول** **معروف** **ست** **که** **تقبض** **پری** **باشد** **جَو** **بضم** **اول** **بر** **وزن** **ایجد** **بر** **وزن** **رومال** **بلغت** **زند** **و** **پازند** **جَو** **بضم** **اول** **بر** **وزن** **آن** **ظرفی** **باشد** **که** **از** **موی** **و** **لشم** **یا** **قند** **جَو** **بضم** **اول** **بر** **وزن** **بمعنی** **پاره** **پاره** **و** **زنه** **زنه** **باشد** **جَو** **بضم** **اول** **بر** **وزن** **و** **ثانی** **مجهول** **و** **فتح** **بای** **ایجد** **جانی** **و** **مقای** **را** **گویند** **در** **شهر** **که** **است** **با** **و** **امش** **و** **غله** **و** **انچه** **از** **اطراف** **و** **جوانب** **از** **جهت** **فروختن** **آوردند** **انچه** **فروختند** **شود** **جَو** **بضم** **اول** **بر** **وزن** **و** **تا** **و** **رای** **قوش** **بمعنی** **مناره** **باشد**

جُوج بضم اول بروزن عوج یا بجه گوشت سرخی باشد که بر سر خروس است و علامتی را نیز گویند که بر سر طاقتها و ابوانها
 نصب کنند تا خوش نما شود و بفتح اول هم گفته اند **جُوجای** ق حیدایت شبیه بجهولیکن بار یکتر در راز تر می باشد و طعم
 آن تلخ است و طبیعت آن کرم و خشکست در اول و سیم **جُوج** بضم اول و ثانی مجهول و کسر هم درم را گویند که
 چهل هشت حب است و بعره درم خوانند و باین معنی بجای حرف آخر نون هم آمده است **جُوج** بضم اول و ثانی
 مجهول و فتح هم سکون هم شاخی را گویند از درخت که کل و میوه بار آورد **جُوجین** بضم اول و کسرتا کث و سکون نون
 بلغت زنده و پازند یعنی درم باشد که چهل و هشت حب است و با ثانی مجهول و فتح تا کث بلغت هندی بکفر سخ و ثلث
 فرسخ باشد که چهار گروه است **جُوج** بضم مردم و سبب سکون هر دو و او نام شهر است از ملک خطا که در اینجا مثل **جُوج**
 و کافور اعلی و جامه ها ابریشمین تقییس میشود و کنایه از پاره پاره و ریزه ریزه و ذره ذره هم هست **جُوج** بضم مردم و معنی
 جوژه است که بجه ماکیان باشد **جُوج** بفتح اول و سکون ثانی و خای نقطه دار کرده و فوج مردم و حیوانات را گویند و
 آن جوق است و بعره فوج خوانند **جُوج** بفتح اول و دال ایجد بالف کشیده و بنون زده نوعی از کافور بود بغایت خوش
 بوی برخلاف کافور میت و آنرا خورند و چینه دان مرغان را نیز گویند و نوعی از چوب بید باشد که دستبیل کنند شبیه **جُوج**
 جو در میان دندان اسب و خروا مثال آن که جوانی و پیری آنها از آن شناسند و چون آن بر طرف شود حکم بر سال اسب
 و خرنو توان کرد و جنبی از انار هم هست که دانه آن خشک و بی آب میباشد **جُوج** بضم مردم و نون پروانه معنی جو دانست که نوعی
 از کافور و جنبی از انار و چینه دان مرغ و سیاه میا دندان ستور باشد **جُوج** بضم مردم و نون کوز کیهامی است خود رو که
 پشتر در میان زراعت کندم و جو میرود و دانه آن کوچک و باریک میباشد و آنرا بعره طبع میگویند و کافور را نیز گویند که
 عربان بقر خوانند **جُوج** بضم مردم و نون حوصله معنی اول جو در است که فله خود روی میان زراعت باشد و نام مبارک
 هم بوده از لشکر روس **جُوج** با ذال نقطه دار بروزن جوهر معنی پاره پاره و ریزه ریزه و ذره ذره باشد **جُوج** بضم
 اول و فتح ثانی و سکون رای قرشت معنی بالا باشد که تقیض پائین و پست است و بفتح و سکون ثانی و ثالث در عربی معنی
 ستم باشد و نام یکی از خطوط جام جم نیز هست که خط لب جام و پیاله باشد و پیاله جوهر معنی پیاله مال مال است چه هرگاه
 را دانست پیاله مال مال بدهند تا مست شود و بیفتند و پشعور کرد با جوهر و ستم کرده خواهند بود **جُوج** بضم مردم
 اول و بای ایجد بروزن و ذکورد پرند ایت حمرانی شبیه خروس که او داند و نیز گویند **جُوج** بضم مردم و نون نوره هرنیک و
 هم وزن و مقابل کوب و جفت چیز را گویند **جُوج** بفتح اول و سکون ثانی و ذای نقطه دار معرب کوز است که کوزگان با
جُوج بفتح اول و غین نقطه دار شقالوی خشک کرده را گویند که مغز کوزگان در میان آن آکنده باشند **جُوج**
 بروزن غمناک غصه خوردن و اندوه مکن شدن باشد **جُوج** بضم مردم و نون کنایه از کارها عبت و پها حاصل باشد
جُوج بفتح اول و ثالث و غین نقطه دار معرب کوز غذا است که کوزه و غلاف پنبه باشد **جُوج** بضم مردم و نون
 که در نظر مردم چنان وانماید که گویا چند کندم است که بر هم چسبیده اند خوردن آن منع هوس خال خوردن کند و آنرا
 بعره خروالجم گویند **جُوج** بضم مردم و نون با هم بالف کشیده و ثانی مثلثه مفتوح بلام زده چیز است که آنرا عوام تا نوله گویند
 و آنرا جوزمقاتل نیز میگویند بکسر ثانی قرشت **جُوج** بضم مردم و نون نوعی از ساحران باشند در هندوستان که دانه
 کندم و جو را بزعفران زرد کنند و افسونی بر آن خوانند و کسی را که خواهند مخر خود سازند از آن دانه را روی زرد و افسونی را

نیز گویند که در کدم و جوافند و آن زرد لبرخی مابل است و نیز طاغی باشد از برهنان که آتش می افروزند و روغن ستور
 در آن آتش می پزند و چیزهای دیگر هم می افکنند و آتش را با دستها جو که در خوشه است میزنند و چیزها میخوانند
 و این را عبادتی میدانند و این عبادت را هم میگویند **جُو نَرِک** بازای فارسی بروزن و معنی جوجه است که بچ مرغ
 باشد **جُو نَرِک** و **جُو نَرِک** و **جُو نَرِک** و **جُو نَرِک** و **جُو نَرِک** و **جُو نَرِک** و **جُو نَرِک** و **جُو نَرِک** و **جُو نَرِک**
هَرِک بفتح اول و ذای هوز معرب کوزهر است که فلک اول قمر است و او بمنزله مثل اوست و هر یک از عقده راس و ذنب
 را نیز گویند و آن محل تقاطع فلک حامل و مابل قمر است **جُو نَرِ هِنْدِی** که در کان هند است که نار کپل باشد
 و معرب آن نار جیل است **جُو نَرِ پَرِک** بفتح اول بروزن لرزیدن غصه خوردن و غمناک و اندوهگین کردن و پند زبانه
جُو نَرِ پَرِک بروزن لوزینه معرب کوزینه است و آن حلوانی باشد که از مغز گردکان پزند و بعضی گویند از مغز بادام
جُو سَبُوقِ نَرِک با سبب بنقطه و بای ایجد و نون و نای قرشت بروزن خوب روی من بلغت زنده و پازند معنی استند و
 گرفتن باشد **جُو سَبُوقِ** بفتح اول بروزن زورق معرب جوسه است که معنی گوشک باشد و کنایه از دوازده برج فلکی
 هم هست **جُو سَبُوقِ** بفتح اول و نالت و سکون ثانی و کاف نکره و کوی کرپان را گویند **جُو سَبُوقِ** بروزن اورنگ
 یعنی جو مقدار و همچنین جو در کوچکی و وزن **جُو سَبُوقِ** بروزن روغن گوشک و بالا خانه را گویند و معرب آن **جُو سَبُوقِ**
جُو شَن بروزن موش معروف است که از جوشیدن و از شورش و بهم بر آمدن باشد و حلقه را نیز گویند مانند حلقه زره
 و جوشن و نام روز چهاردهم است از هریاه شمنی **جُو شَن** بروزن پوشاک معنی جوشیدن باشد **جُو شَن**
بَرِک بفتح بای ایجد و رای قرشت نام آشی است مشهور که آنرا از خمر با نام مثلث و مربع طولانی ساختند از گوشت و سبزی
 و مصالح پر کنند و در آب جوشانند و ماست و کشتک بر بالای آن ریخته بخورند و باجم و بای فارسی هم آمده است **جُو شَن**
 بفتح اول و نالت و سکون ثانی و کاف کوزه باشد لوله دار که آنرا بر پی بلبله خوانند و بضم اول بروزن کوچک هم آمده است
جُو شَن بروزن کردن سلاحی باشد غیر زره چهره تمام از حلقه است و جوشن حلقه و تنگ آهن با هم باشد و کنایه از
 صورت مردم بد خوی و ترش روی هم هست و در عربی زره دل شب یعنی نصف شب و سیندر را گویند و معنی اول بضم اول
 و جم فارسی هم آمده است **جُو شَبِک** مغز کنایه از مردم خشمناک و غضب آلود باشد و مردم هوشیار را نیز گفته اند
جُو شَبِک بروزن جو کبر نوعی از آتش باشد که خوردند و جوله و بافنده را نیز گویند و بر پی هانت خوانند **جُو شَبِک**
 بروزن همشیره معنی جوشهر است که نوعی از آتش و استاد جوله باشد **جُو شَبِک** بروزن دوغ چوبی را گویند که در وقت زراعت
 کردن بر کردن کار دهند **جُو کَل** با کاف بروزن کوچک مرغیست بغایت کوچک و بعضی گویند کجنگ است
جُو کَل بروزن غول غلیو اج را گویند **جُو کَل** بروزن روباه بافنده را گویند و عنکبوت را نیز گفته که بر آن دلدل خوانند
جُو کَل بروزن روباهک عنکبوت را گویند و تصغیر جوله نیز هست که بافنده باشد **جُو کَل** معنی معروفست
 که عنکبوت باشد و عنکبوت را نیز گویند **جُو کَل** بانانی مجهول بروزن دوزخ نوعی از بافنده پشمینه باشد که از آن خر جبین
 سازند و مردم فقیر و درویش و قلندران هم پوشند **جُو کَل** بروزن دوزخی قلندر شال پوش را گویند **جُو کَل**
 با قاف بروزن و معنی جولو است که بافنده پشمینه باشد و بفتح اول و کسر نالت هم گویند **جُو کَل** بروزن و معنی جولو است
 که قلندر شال پوش و بفتح اول و کسر نالت هم آمده است **جُو کَل** بضم اول و فتح نالت و ظهورها معنی جوله است که با

و عنكبوت باشد و بجنای هائیردان و ترکش را گویند و بمعنی کیش و فریان هم آمده است و آن جانی باشد که کان را در آن
 نهند و بمعنی زده شده هم آمده است اعم از چشم و پنبه و غیر آن و غار پشت بزرگ را نیز گفته اند و بهندی علفی است که آنرا
 بعربی فالج خوانند و بار او مجهول نوعی از سبزه باشد که آنرا مرغ و فریز گویند **جولر کاه** بانانی مجهول بر وزن بوسه کاه
 بمعنی جولر زار باشد که آنرا مرغزار گویند و مرغ علفی است که حیوانات او را بر غبت تمام خورند **جوق لهن** بفتح ثالث و ها
 مخفف جولر است که با فنده و عنكبوت باشد **جولیدگان** بر وزن و معنی ژولیدنت که از هم رفتن و پریشان شدن
 باشد **جوسست** بفتح اول و سکون ثانی و مهم مکسور بسین پنقطه و نای قرشت زده نام پیغمبر محوسانت و کتاب
 کومت نام بار نازل شده و بعضی گویند معرب کومت است که کتاب محوس باشد **جوتن** بفتح اول و ثانی و سکون
 نون چوبی باشد که در زیر آن غلطکها نصب کنند و بر کردن کا و بندند و بر بالای غلده که از گاه جدا شده بگردانند
 تا غلده از گاه جدا شود و بسکون ثانی نام رودخانه است عظیم در هندوستان **جوتان** بکسر اول و واو و بالف
 کشیده بر وزن احسان بلغت زنده و پازند بمعنی جواننت که قیض پر باشد **جوق** بر وزن کوه بمعنی جوغ است و آن
 چوبی باشد که بر کردن کا و ذراع نهند **جوهس** بفتح اول بر وزن کوثر معرب کوهر باشد که مر و اید است و بمعنی چوب
 مطلق و موجود لانی موضوع و موضوع بود و اصل و نژاد ماده هر چیز را نیز گویند و هر یک از سنگهای نفیسه همچو الماس و
 یاقوت و لعل و امثال آن باشد و موج چوب را سخوان را هم گفته اند و کتابه از مردم رشید و صاحب رشد نیز هست
 و بضم اول آنست که چون جمعی بر سر هود آیند و ایشان تاب مقاومت ایشان را نداشته باشند زن و فرزندان خود را
 بکشند یا بسوزانند و خود بگریزند آن گشتن و سوختن را جوهر گویند و جانی را نیز گفته اند که در آن جوی آب روان
 بسیار باشد **جوهسری** بر وزن کوثری هر چیزی که آن جوهر دارد و صاحب جوهر باشد و جوهر فروش را نیز گویند
جوق هتی بر وزن کوهی نام کلی در هندوستان و آنرا جوی نیز گویند که بجایای حلی باشد **جوق پیاتر** بایای حلی و
 بای ایجد بر وزن کوهسار کنار جوی آب را گویند و جانی که در آن جوی بسیار باشد و جوی بزرگی را نیز گویند که از جویها
 کوچک بهم رسیده باشد **بیانسی** بزرگ **چیرا** بیک **باهای** **هون** **شمل** **بر** **پاتری** **لغت** و **کنایت**
جیر بکسر اول و سکون ثانی بلغت زنده و پازند زنان فاحشه و بدکاره را گویند **جهای** **صغری** کنایه از مقابله
 و جنگ کردن با کفار باشد **جهای اکبری** کنایه از ریاضت فرمودن نفس و مجاهده با او باشد **جهان**
 بفتح اول بر وزن مکان عالم ظاهر را آنچه ماتحت فلک قمر است و چمنده را نیز گویند و بکسر اول هم آمده است و مال و اسباب
 دنیوی را هم میگویند **جهان آری** بالف مدوده نام ماه ششم است از ماهها ملکی **جهان بین چشم** را
 گویند و عرب عین خوانند و کنایه از فرزند هم هست و سیاحت کننده و مردم جهان کرد را نیز گویند **جهان تاب**
 بانای قرشت بالف کشیده و بیای ایجد زده نام ماه پنجم است از ماهها ملکی **جهان تید** کنایه از مسافر و سیاحت
 کننده باشد **جهان کهن** بکسر نون و کاف اشاره بآدم صغری علی السام است و بعربی عالم صغیر خوانند **جهان**
مهین بکسر نون و مهم عالم را گویند که ماسوی الله است و عرب عالم کبیر خوانند **جهسرخ** بر وزن بهره چرخ باشد
 که جولر کان بان رهنما در ماسوره چمند **جهش** بفتح اول و کسرتانی بر وزن طیش بمعنی سرشت و خلقت و طبیعت
 باشد **جهسرخ** بکسر اول و سکون ثانی و مهم مفتوح برای پنقطه و زای نقطه دار زده مباشرت و جماع با فاحشه

لغت کتابت بیجاوی جیم فارسی بالمشکلین لغت کتابت چا

معرفت و مشهور بجای و آن بر کیت که از چین و خطا آوردند و در آب جوشانیده مانند قهوه خوردند و خاصیت آن بسیار است و مضرش شراب را دفع کند گویند مردم بتث لیب انکه شراب بسیار بخورند آنرا بقیمت مشک میخرند و معتز صا باشد چا پاتی بابای فارسی و نای قرشت بر وزن آبادی مان نظیر نازک باشد که خبر آنرا با دست پهن سازند و بر دو تابه بزنند چا بک بغم بای امجد رسکون کاف مخفف چا بوکت که جلد و چیت و چالاک و ظریف باشد و بعضی نازیان هم آمده است چا بکی یعنی جلدی و چالاک باشد و اسب رهواری را نیز گویند که اگر نازیان بر وزنند راه را غلط نکند چا بلس لکون بجا فارسی و لام بواد مجهول کشیده و بین بنقطه زده شخصی را گویند که مهربان باشد و منهای شیرین و فروتنی کردن مردم را فریب دهد و بابای امجد هم آمده است چا بولک بغم ثالث و سکون و کاف چیت و چالاک و جلد را گویند چا تول بانای قرشت بواد کشیده و بنما باشد که بدان دزدان را از خلق آویزند چا ج لکون جیم فارسی نام شهر لیت از ماوراء النهر که بناشکنند استهار دارد و بعضی کاشغرا گفته اند و کان خوب از آنجا آوردند و منسوب بانجارا چاچی گویند عموما و کان را خصوصا و توده غله پاک کرده را از گاه جدا کرده را نیز گویند و آنرا بجره سبزه خوانند بغم صاد بنقطه چا چلر بغم جیم فارسی و لام کفش و پای افزار چرمی را گویند چا ک شمشک و طاو جامه باشد زود و کبود در هم بافتد و کنایه از شفق و روشنایی آفتاب و آفتاب هم هست چا ک کافور کتایه از سفیدی صبح صادق باشد چا ک کتلی کنایه از آسمان شب تاریکست چا ک ک جوری کنایه از آسمان شب و سبزه زار و مرغزار را نیز گویند چا ک بر وزن خار دانی را گویند که در آن خشت و آهک و کاسه و کوزه و امثال آن بزند و مخفف چهار هم هست که بجره اربعه گویند و مخفف چاره و علاج هم هست و بزبان علی هند یعنی جاسوس باشد چا ک آخر بغم خای نقطه دار کنایه از چهار عنصر است که خاک و آب و آتش باشد و چهار ستاره از نبات النخس باشد که آنها را نخس خوانند چا ک اشری ها یعنی اول چار اضر است که عناصر اربعه باشد چا ک استای کنایه از چهار عنصر است چا ک یا بابای فارسی بالف کشیده بر وزن و معنی چارواست که مرکب سواری باشد همچو اسب و استر و خروشت و امثال آن چا ک بالمش کنایه از دنیا باشد و مسند بر اینتر گویند که پادشاه و صدود و اکابر بر آن نشینند و کنایه از عناصر اربعه هم هست چا ک بالمش لکون یعنی چار بالشر است که دنیا و عناصر اربعه و مسند سلاطین باشد چا ک تربند بر وزن آبکند کنایه از دنیا و عالم باشد چا ک چهار بطلق شدن کنایه از چیزی بسیار خوردن و بر پشت خوابیدن باشد چا ک پنج بر وزن چار پنج کاسنی و پنج رازیان و پنج کبر و پنج کفر را گویند و بجره اصول الاربعه خوانند و کنایه از چهار عنصر هم هست چا ک تا بانوقانی بالف کشیده طنبور و در باب چهار تار را گویند و کنایه از چهار عنصر و عالم و دنیا هم هست باعتبار چهار رکن و باز یادتی را میگویند بر وزن خاکسار نیز همین معنی دارد چا ک تارخ بر وزن ماه پاره معنی چار تار است که طنبور و در باب و هر سازی که بر آن چهار تار بندند و کنایه از عناصر و دنیا هم هست چا ک تکبیر بر وزن کنایه از ترک کلی کردن و تیرای مطلق از ماسوی نمودن باشد و کنایه از نماز جنازه هم هست که بعد از آن است را وواع کنند چا ک جوهر کنایه از عناصر اربعه و چهار ستاره

نفس است از بنات النفس **چهارم** **وال** بفتح وال ایجد و واو بالف کشیده و بلام زده چو پی باشد بمقدار یک قبضه که چار واداران بر سر آن سخی کوچک بقدر همبزی نصب نمایند و زنجیرچه با چند حلقه و چهار لشمه بر آن نصب کنند و لایق و چار واداران برآند **چهارم** **پواتر** معروفست و کتابه از چهار عدد دینام هست **چهارم** **پواتر** **نفس** کتابه از دنیا رقاب و جسد آدمی باشد **چهارم** **سوق** با سبز بنقطه بواور سیده هر چیز را گویند که چهار پهل و داشته باشد و جانی را نیز گفته اند که چهار بازار از آنجا منشعب شوند و کتابه از آنجا کشیدن هم هست **چهارم** **طاق** یا **طاق** حلی بالف کشیده و بقاف زده معروفست و نوعی از خیمه چهار گوشه هم هست که آنرا در عراق شریانی و در هند را **چهار** گویند و خیمه مطبخ را نیز گفته اند و کتابه از عناصر را بعد باشد **چهارم** **سرخ** بضم رای بنقطه و سکون غین نقطه دار نوعی از پای افزا است که بیشتر در مقامان بر پای بندند و بجای غین قاف هم آمده است **چهارم** **ک** بفتح کاف و سکون کاف چاروش و نقیب قافل را گویند **چهارم** **کام** با کاف فارسی بر وزن کار نامناسب رهوار خوش رفتار باشد و کتابه از کرم کردن هنگام عشرت هم هست **چهارم** **کوشه** هر چیز را گویند که مربع باشد و کتابه از تخت پادشاهان باشد که بر پایه سر بر خوانند و کتابه از تابوت هم هست که جنازه باشد **چهارم** **کوشی** صراحی و سبوق را گویند که چهار دسته داشته باشد **چهارم** **کمر** کتابه از چهار عنصر و چهار ستاره نفس باشد از بنات النفس **چهارم** **مغن** جزایا گویند که در کانت **چهارم** **مغ** معروفست و آنچنان باشد که شخصی را خواهند شکنجه کنند بر پشت یا بر روی **چهارم** و چهار دست و پای او را چهار میغ بندند و کتابه از عناصر را بعد هم هست و عمل لواط را نیز گویند **چهارم** **بائالت** بواد کشیده یعنی سار و باشد و آن آهک رسیده با چیزها آمیخته است که بر آب انبار و حوض و امثال آن مالند **چهارم** **ول** با و او بر وزن و معنی چار پا است که مرکب سواری و هر چیز که چهار پا داشته باشد **چهارم** **چدر** بفتح چیم فارسی و دال ایجد بر وزن شام و صحرای لغت از اتباع است بمعنی علاج و چاره و تدبیر باشد **چهارم** **ق** با غیر نقطه دار بر وزن فاروق بمعنی چارخ است که پای افزا در **چهارم** **ن** با فاف نیز آمده است **چهارم** **خ** بر وزن خاره بمعنی علاج و تدبیر باشد و مکرو و جلد را هم گفته اند و جدائی و مفارقت را نیز گویند و بمعنی بیکبار هم آمده است و با بمعنی بسیار غریب است **چهارم** **ک** بفتح کاف و سکون کاف بمعنی یکخته از چهار حصه هر چیز باشد و نام قصبه ایست از توابع کابل مشهور بچاریک کار **چهارم** **ش** بر وزن ماش غل از گاه جدا کرده و پاک شده را گویند **چهارم** **ش** بر وزن داشت یکخته از چهار عنصر روز باشد که در هند و سنا بهر گویند و طعامی که در آن وقت خورند **چهارم** **ش** **ل** **ن** طعام دادن بوقت چاشت را گویند که یکپاس از روز است **چهارم** **ش** **ل** **ن** با دال ایجد بر وزن پاستا مخفف چاشت دانست و آن ظرفی باشد که نان و خوردنی در آن میگذارند چه چاشت بمعنی خوردنی و طعام هم آمده است **چهارم** **ش** **ل** **ن** سکون کاف نان دان را گویند و آن ظرفی باشد که نان و طعام در آن گذارند و صندل و زنان را نیز گفته اند **چهارم** **ش** **ل** **ن** اندکی از طعام و شراب را گویند که از برای تمیز کردن بچشند و ابتدای زدن چوب را نیز گویند بر کوس و تقاره و بمعنی نمودار و صفت و مزه هم آمده است **چهارم** **ش** **ل** **ن** بکسر دال ایجد و سکون لام کتابه از سخنان خوب و لطیف و دلگشا باشد **چهارم** **ش** **ل** **ن** **ک** **پ** حاکم مطبخ را گویند و ترکان تو شمال و در هند و سنا از بکاول خوانند و طعام قیمت گفته را نیز گفته اند که سقری باشد **چهارم** **ش** **ل** **ن** **ک** **پ** بر وزن طاق بمعنی صحت باشد و بمعنی زمان هم هست چنانکه گویند در طاق آدم یعنی در زمان آدم و بعضی گویند با بمعنی ترکبست **چهارم** **ش** **ل** **ن** **ک** **پ** بر وزن خال بمعنی شکاف و

وتراک باشد و قبالة خان و باغ و امثال آنرا نیز گویند و معنی سفید صبح هم هست و صدای زدن شمشیر و نیز زین و خنجر و مانند آن باشد و در پیچ را نیز گفته اند و آن دردی باشد کوچک که در یک لنگ در قلعه و کاروان سراسازند و معنی آمده و مقیام آمده است **چاکاک** باجیم فارسی برون پا کاک پاك بمعنی طراق طرا باشد و تراک و شکاف بسیار را نیز گویند **چاکانیدن** بانون برون آسایدن بمعنی چکانیدن باشد **چاک چاک** بمعنی چاکا چاکت که صدای طراق طرا زدن شمشیر و خنجر و نیز زین و مانند آن باشد و شکافند و دریده را نیز گویند **چاکسوق** و چاکسوق با سپن بینقطه و نقطه دار برون ناز بودانه باشد سیاه و لغزنده بمقدار عدس و آنرا در دانه چشم بکار برند و بیای حرف اول خای نقطه دار هم آمده است **چاکوچ** با و او مجهول و جیم فارسی برون پا پوش پتک و چکش مسکران و آهنکران باشد و بر پطراق گویند **چال** برون سال هر چیز دومی را گویند عموماً و اسپه که موی آن سرخ و سفید در هم آمیخته باشد خصوصاً و گوی و معنای را نیز گویند که در آن توان ایستاد یعنی زیاده برد و گز نباشد و گوی که جولا هکان باهای خود را در آن آورند و گوی که دوسته کس یا هم بیدند و بپزند گویند فلانی چال کرد یعنی کردار برد و معنی آشپا مرغ هم آمده است و نوعی از مرغابی باشد و آن در قسمت بزرگ و کوچک بزرگ آنرا که در جبهه بمقدار قاز است خرچال و کوچک آنرا کیزرکی زاغ است چال گویند و بترکی تشقلاق خوانند و بعضی چال هوبره است که بر پط حیات و بترکی توغدری خوانند و یک دردی را نیز گفته اند و نام دهی است اولایت قزوین که سر بلوک را منداست و بزبان علی اهل هند هر چهار گروه راه پت چالت و هر دو گروه بکمر سنگ بر چالچ دو فرسنگ و بزبان معارف اهل هند بمعنی رفتار است و امر بر رفتن براه دور نام نوعی از ماهی هم هست **چالاک** برون ناپاک دزد و خونی و جلد و چابک را گویند و بمعنی جای بلند هم آمده است **چالپوش** بابای فارسی و او مجهول برون آنوس بمعنی چالپوش و فریب دهند باشد **چالش** برون مالش رفتاری که از روی ناز و تکبر و عجب کنند و بمعنی جنک و جدال هم آمده است و مباشرت و جماع را نیز گویند و **چالشکی** با کاف فارسی برون دانشور شخصی را گویند که خراما و از روی ناز و عجب و تکبر براه رود و مبارز و دلاور و جنگجوی را نیز گفته اند و بمعنی حربی جماع هم آمده است **چالوق** برون خالو گوی را گویند که زیاده از دوسه که حق نداشته باشد **چالک** برون خالو بمعنی چالو باشد که کورال است **چالپش** بالام بختانی کشیده و بشین قرشت زده رفتاری باشد از روی تکبر و ناز **چالپک** برون بار یک دو پارچه چوبست که اطفال بدان بازی کنند یکی دراز بقدر سه و چوب رد بگری بمقدار یک قبضه و هر دو سر چوب کوچک نیز میباشد و چوب دراز را بدست گیرند و چوب کوتاه را بر زمین نهند بنوعی که بیکر آن از زمین بلند باشد و چوب دراز را بران زنند یعنی آنکه بر هوا جهد و باز در هوا ضربی بدان زنند و عرب چوب بزرگ را مقلاة و چوب کوچک را تله گویند **چام** برون کام بمعنی چم و خم باشد **چام چام** باجیم فارسی برون شاد کام دزه ها کوه و راهها پر پیچ و تاب را گویند **چاموش** برون پا پوش نوعی از کفش و پای افزار باشد **چامس** برون نامد بمعنی شعر باشد عموماً و غزل را گویند خصوصاً و آن مطلق است با ایست متوازنه متشار که در قافیه و ردیف کمتر از هفده بیت و بمعنی سخن هم آمده است چه جامه در آن سخنند آن را گویند **چامس کوی** با کاف فارسی برون چاره جوی شاعر و سخنگوی باشد و کسی را نیز گویند که غزل را با او از خوش بخواند **چامیدن** برون و معنی شاشیدن است که بول کردن باشد **چامین** برون آمین شاش و بول باشد

و فایط را نیز گویند چنانکه بر وزن شانهفت اسفل باشد که موضع رایش بر آوردن و غیب است و آنرا میری زدن
 گویند و کلوز خمر که یک نان ازان پخته شود و کتابه از حرف و سخن هم است چاق لبکون و اولغنی است ختانی و آن
 کاغذ پاره بود مربع و طولانی که یکی از پادشاهان چنگیزی نام خود را بر آن نقش کرده بود و رایج گردانیده چون مردم آنرا بیا
 و اصل تبریز قبول نکردند و عزالدین مغفر که باعث و بانی چار بود بقتل آمد رسم چار و بر طرف شد و باجم ایچدم بنظر آمده
 و اول اصح است چاق چاق باجم فارسی بر وزن کاو کاو شور و غوغا و صدا و بانگ کجشک را گویند و متیکه جانوزی
 قصد گرفتن او کرده باشد یا کسی دست آشیان او کند که بچرا در برابر آرد چاروک بر وزن ناولک مخفف چکار و ک
 و آن مرغی باشد برابر کجشک و بعربی قیره خوانند چاق کس بفتح ثالث و لام نام کلی باشد صد برکت و بغایت رنگین و بچینه
 کجواج و نا هموار نیز آمده است چاق لی لبکون ثالث بر وزن کاولی چیزی باشد همین که از نین بود یا امثال آن یافتند
 و غدر را بدان پیشاشد تا پاک شود چاق ووش بر وزن پا پوش نقیب لشکر و قاتل را گویند چاق پدک بر وزن
 کا و پدن فریاد کرد ز کجشک باشد و متیکه دست بر آشیانه او دراز کند و بطریق استعاره بانگ کردن سایر حیوانات
 و انسان را گویند چاه بر وزن ماه معروفست و بعربی پیر خوانند و کوی ز تخدان خوبان بطریق استعاره گفته اند
 چاه آبی کوی با کاف و نون چاهی است در طرابلس که هر کس آب از آن چاه بخورد احوت کرد و این مثل است
 و آبی بود هم بنظر آمده است که بجای نون بای ایچد باشد چاه کسرت ثالث و فتح بای فارسی کتابه از دنیا
 باشد چاه پوش با بای فارسی بر وزن خام سوز تلاپی باشد که بدان چیزی که بچاه افتند بر آرند و بجای بای فارسی
 بای حطی نیز آمده است و این اصح است چه بوز یعنی تقص و تجس باشد چاه پوقین چاهی است که افزاسیاب
 پزن را در آن چاه محبوس کرده بود چاه جوق باجم ایچد بر وزن ماه رو یعنی چاه یوز است که تلاپی باشد که بدان
 چیزی که بچاه افتند بر آرند و چاه کن را نیز گویند چاه کوق کتابه از دنیا باشد و کتابه از برج دلوم است که یکی از دوا
 بروج فلکی است چاه ظلالی کتابه از دنیا و قال آدمی است چاه مقنع جا هیت که این مقنع بلم
 از انجا ماهی بر می آید که چهار فرسخ پرتوی نکند چاه هس بفتح ثالث کوی عمیق چاه مانند را گویند چاه پوس سف
 مشهور است و آن در اراضی اردن که از نواحی شام است نزدیک بطریه باشد چاهی بر وزن نای معروفست
 و آن بر کی باشد که از خاک آردند و چو سائیده مانند قهوه بخورند منفعت بسیار دارد و مصرف شراب را دفع کند
 بیامی قهری چهر فارسی با بای ایچد شمل بر شلغث چبتن
 بر وزن رفتن اینانچه را گویند و بجای نای قرشت بای حطی آمده است چبغث بفتح اول و سکون ثانی و ضم نین
 نقطه دارد و فوقانی ساکن نهالی و لحاف و سوزنی و جامه و هر چیز پنبه دار که کهنه و مندرس شده و از هم پاشیده با
 چبغوث بر وزن بهوت یعنی چبغث است که کهنه جامه و کهنه لحاف پاره پاره باشد چبلوسن بالام
 بر وزن انوس مخفف چابلوس است که چرب زبان و فریبنده باشد چبیرک بر وزن کبیره یعنی جمع و جمع
 سپاه و مردم باشد و جمع کرده شده و ساخته شده را نیز گویند چبتن بفتح اول و نشد ثانی بر وزن شب پهن
 لقبی را گویند که از خوب بید ساخته باشند و باین معنی بضم اول هم آمده است و با بای فارسی نیز گفته اند
 بیامی قهری چهر فارسی با بای ایچد شمل بر شلغث وی و لغث

و **کنايت چپ** بفتح اول و سکون ثاني معروفست که تقبض راست باشد و بی اصول شدن سازد گویند
 را نیز گویند **چپايت** بفتح اول بروزن نبات طباخچه را گویند و باشد بد ثاني هم گفته اند **چپانی** بروزن
 نباتی مخفف چپانی است که نان تنگ نظیر باشد که بروی مایه بزند **چپايت** بروزن قطار هر چند و رنگ باشد
 عموماً دگر بوزی سبز که خالها سیاه و آبی که نقطهها و کلهای سیاه یا غیر رنگ خودش بر بدن داشته باشد خصوصاً
 و بعضی ابرش خوانند **چپاخ** بکسر اول بروزن چلغ نوعی از ماهی باشد و بفتح اول هم آمده است **چپان** بروزن کتا
 لباس گفته مندوس را گویند و باشد بد ثاني هم هست **چپانی** بروزن ادانی مردم پسر و پاد گفته پوش را گویند و
 باشد بد ثاني هم آمده است **چپايت** باجم فارسی بروزن کشکاب صدا و آواز بوسه را گویند و بوسه را بچپايت
 خوانند **چپکلر** بروزن مرحله زمین پر آب و گل را گویند که پای مردم و حیوانات دیگر در آن بلفزد و کوه پاره نرمی را
 گویند که طفلان بر آن لغزند و از التک نیز گویند و بعضی زحلونه گویند و در کتابها را نیز گفته اند که در ایام عید و نوروز
 و جشنها از جانی بیاد بزند و زنان و دختران بر آن نشسته در هوا آید و روند و باین معنی بجای بای فارسی نون هم بنظر
 آمده است **چپ کی** کتابی از فریب و دعا دادن باشد و ترک نمودن و وا گذاشتن و طرح کردن را نیز گفته اند
چپدانی بازای هوز بروزن مقراض سر موزه را گویند و آن کشتی باشد که مردم ما و راه الزهر از بالای موزه بپوشند
 و بازای قرشت بروزن مقدار هم بنظر آمده است و بعضی هم موق خوانند **چپدان** بکسر اول بروزن احسان بجز
 چپداز است که سر موزه باشد **چپک** بروزن خطر خانه و دیواری باشد که از چوب و علف سازند و حلقه و دایره که از
 مردم و حیوانات دیگر کشیده شده باشد و پوست پاره ها را گویند که بند با فان و نوار با فان تا در برشیم و در برشیم
 کشند و هر مرتبه که بود را بگذرانند آنرا **چپک** در این قسم بند و نوار را چپک گویند **چپسپدان**
 باین بدقطنه بروزن و معنی چسیدن است ام از آنکه چیزی را چیزی بچسباند یا کسی خود را یکی و ایندند **چپش**
 بفتح اول بروزن کشتی بزغالیکه را گویند **چپ شدن** کتابی از مخفف کردن و تقبض کردن است
چپل بروزن کچل کمی را گویند که خود را بچپرها نشانی آوده کند و بپوشد هر کس و نکیفی باشد چنانکه در بدن
 او غشیان آورد **چپلک** بکسر اول بروزن ختنک بلید و سردار و بنا شایسته آوده را گویند **چپلوس** بروزن
 محسوس مخفف چاپلوس است که زبان آورد و فرییده باشد **چپکم** بفتح اول و ثاني مشدگی را گویند که پیوسته کارها
 را بدست چپ کند و بتجفف ثاني گفته باشد دست دار همیات بیل که کشتی بانان بدان کشتی را بنند **چپدان**
 بروزن کشیدن میل کردن بجانب چپ و کتابی از طرفی بطرف دیگر کردن بدن باشد **چپین** بضم اول و ثاني شد
 بختانی کشیده و بنون زده لقبی را گویند که از چوب بید و امثال آن بافند **بیان چهار مرتبه چپ فارسی**
باتامی قرشت مشمل بری و نری لغت و کتابت چت بفتح اول و سکون ثاني و برای قرشت
 چتری باشد که برای محافظت آفتاب بر بالای هر نگاه دارند و موی کوتاهی که مردان برفق سر گذارند **چتر آبگون**
 کتابی از آسمانست **چتر مرفی** کتابی از آفتاب عالینابست **چتر نرین** معنی چتر و ناست که کتابی از آفتاب
 باشد **چتر سحی** معنی چتر زردین است که کتابی از خورشید باشد **چتر سیمایی** کتابی از ماه شب چهارم
 باشد **چتر سیمایی** معنی چتر سیماییست که ماه بدر باشد **چتر غنایی** کتابی از شب است که بر ویل

خوانند **چتر کلی** کتاب از آسمان است و ابر سیاه و اینز کویند **چتر نو** تر کتاب از آفتاب انور است **چتوق**
بفتح اول و ضم ثانی و سکون و او پرده باشد که بر روی چیزها پوشند **چتوک** بضم اول و بر وزن و معنی چتوک است
که کفشک باشد و بر پی عصفور خوانند **بیان پنجدری** در **چهر فارسی** یا **چهر فارسی** شامل **بر چهار**
لغت **چج** بفتح اول و سکون ثانی چوپ باشد پنج شاخ مانند پنجه دست و دست هم دارد که غله کوفند را آن بیاد
دهند و غرابی را نیز گفتند که بدان غله پاک کنند **چچک** بفتح اول و ثانی و سکون کاف بمعنی کل که عرب ورد گویند
و بمعنی رخساره و خال هم هست و با بمعنی بضم اول و ثانی و بیای حرف ثانی خای نقطه دار هم آمده است و بکسر اول بترکی آبله
پهرا را گویند **چچلک** بضم اول و ثانی و فتح لام کوشتی باشد که مانند زبان در میان فرج زنان میباشد و بفتح اول و ثانی
معنی چپله است که زمین پر کل و لای و لغزنده باشد و لغزشک را نیز گویند و آن کوه پاره زری باشد که طفلان بر آن لغزند
چچوق بضم اول و ثانی و سکون و او لیستان را گویند ام از لیستان انسان و حیوانات و بکسر **بیان ششمی**
چهر فارسی یا **خای نقطه** شامل **بری** و **لغت** **چج** بفتح اول و سکون ثانی غلاف کاژ
و شمشیر و مانند آنرا گویند و بمعنی خصومت و جنگ و تعدی و بر روی کسی جستن را گویند و بمعنی کوشش و کوشیدن
بجلی هم هست و بمعنی چرک و ریم هم آمده است **چخاچخ** بفتح اول و ثانی بالف کشیده و چم فارسی مفتوح بجای
نقطه دار زده صدا و آواز زدن شمشیر باشد از پی هم **چخات** بر وزن مکان نام موضعی است غیر معلوم و بمعنی
ستیزه کتان و سعی کتان هم آمده است **چخک** بر وزن حدیثی بکوشد و سعی کند و دم زند **چخش** بر وزن رخساره
باشد که از کردن و کلوی مردم بر می آید و بزرگ میشود و دردمینکند و بر بدن آن مهلك است **چخک** بر وزن حاک بمعنی
معنی خال باشد و آن نقطه ایست سیاه که در در و اندام آدمی بهم میرسد و بمعنی رخساره هم بنظر آمده است **چخاخ**
با هم بر وزن بکشاخ آتش زنده را گویند و کپسه دو طبقه را گویند که از نهماج دوزند و سپاهیا شانه و سوزن و چیزها دیگر
در آن گذارند و بمعنی تبریز هم آمده است **چخی** بکسر اول و سکون ثانی و تخانی بمعنی ستیزه کنی و دم زنی **چخیک** بر وزن
رسیده بمعنی کوشید و دم زد **چخیدن** بر وزن رسیدن بمعنی دم زدن و کوشیدن و ستیزه کردن و بر روی کسی جستن
باشد و با این معنی **چخا** حرف ثانی غیر نقطه دار هم آمده است **چخیک** بر وزن رسیده بمعنی کوشیده و دم زده و ستیزه
کرده باشد **چخین** بکسر اول بر وزن نکین ریم آلوده و چرکین را گویند بمعنی زخمی که چرک و ریم داشته باشد و بفتح اول هم آمده است
بیان هفتمی در **چهر فارسی** یا **ل** **بجک** شامل **بر پنج لغت** **چد** بکسر اول بر وزن
نکار چیزی باشد که از لشم در لیمما بافتند و دست و پای اسب و استر بد نعل را بدان بندند **چد** بفتح اول و سکون
ثانی و رای قرشت اشتر ماده چهار ساله را گویند و بفتح اول و ثانی بمعنی چاره و علاج باشد **چد** بکسر اول و ثانی
و سکون رای قرشت و او بالف کشیده نام رستنی باشد بسیار تلخ و آنچه در سقوطر شود بهترین جاهاست که است
و بر پی صبر خوانند **چدن** بکسر اول و فتح ثانی و سکون نون مخفف چیدن باشد **چد** بکسر اول و فتح ثانی مخفف
چیده است **بیان هشتمی** در **چهر فارسی** یا **رای قرشت** شامل **بر نوی لغت** و **کنایت**
چر بضم اول و سکون ثانی آلت تناسل را گویند و بفتح اول و فتح ثانی و سکون **چر** بکسر اول و سکون
چرخاب را گویند **چر** بفتح اول بر وزن سر بمعنی چریدن باشد و بکسر اول بمعنی از برای چه باشد **چر** بکسر اول بر وزن

بروزن قرابه فیماقی که بر روی شیر بندد **چراغ** باخای نقطه دار بروزن و معنی چراغست **چراغ خوار** باو
 معدوله بروزن هوادار معنی چراگاه باشد **چراغ خوار** بکسر اول و فتح رای آخر قندیلی باشد که در آن چراغ
 روشن کنند و بر پی مشکوق خوانند **چراغ خور** بروزن فراخور معنی چرا خوار باشد که چراگاه است **چراغ سگ**
 با سبب نقطه بروزن انا بک حیوانست کوچک تراز ملخ و شبها بانگ طولانی کند **چراغ** بروزن نراغ متیله باشد که
 انرا با چرپه دروغن و امثال آن روش کرده باشند و معنی چرا و چرا کردن هم آمده است و برداشتن اسب هر دو دست
 خود را در پیرو مرشد در همنا را نیز گویند و کنایه از روشنائی هم است **چراغ آخس** بضم خا نقطه دار کنایه از فراخی عیش و
 سیاری است باشد **چراغ غیا** چیزی را گویند که چراغ بر بالای آن گذارند و هر دو دست برداشتن و راست شد از اسب
 نیز گویند **چراغ غیا** معنی چراغ است یعنی چیزی که چراغ بر بالای آن گذارند و برداشتن اسب هر دو دست خود را
چراغ بر بفتح بای بجد و رای قرشت چراغدان را گویند و بر پی مشکوق خوانند **چراغ بر** بفتح بای نایب
 و سکون رای قرشت و کما تحتانی رسیده و برای نقطه دار زده فانوس و چیزی که محافظت چراغ از باد کند **چراغ چشم**
 بکسر رابع کنایه از فرزندانست **چراغ سپهر** کنایه از آفتاب و ماه و ستاره گاه باشد **چراغ سگ** کنایه از
 آفتابست و ستاره صبح را نیز گویند **چراغ غلک** بکسر اول و ثانی بالف کشیده و سکون غیر نقطه دار و فتح لام کرم شب تاب
 گویند **چراغ غلک** مصغر چراغ باشد و کرم شب تاب را نیز گویند و عرب از اولد الزنا خوانند گویند چون ستاره سهیل
 طالع شود او ببرد **چراغ مغان** کنایه از شراب انگوری باشد **چراغ خوار** با رای قرشت بروزن چراغ پایی قند
 و ظریفی باشد که در آن چراغ روشن کنند تا باد نکشد و مشکوق همانست **چراغ کس** با کاف فارسی بروزن سراسر چو
 چرند را گویند **چراغ** بروزن عوام چراگاه حیوانات و علف زار باشد **چراغین** بروزن فرامین معنی چراغست که چراگاه
 حیوانات و علف زار باشد **چراغ** بروزن حرب غالب شدن و زیادتی نمودن و چرب شدن چیزی از روغن و امثال
 آن باشد **چراغ** بضم خا و سکون و او معدوله و رای قرشت کنایه از فراخی عیش و کثرت و بسیاری علف و زار
 باشد **چراغ** بفتح بای از کبی است که مردم از بهلوی او فایده و نفع یابند و فریب را نیز گویند که تقبض لاغر باشد
چراغ بضم جلد و چابک و شیرین کاد و هیزمند و غالب آمده شده و صاحب هست و خردمند باشد
چراغ بزبان کبی را گویند که بیخمان خوش دل مردم را بچنان خود راغب گرداند و مردم را از خود کند و کنایه از چابکی
 و فریب دهنده هم است **چراغ** بروزن و رزش معنی چرپه باشد که پیه سوختن است **چراغ** قامت کنایه از
 بلند قامت و خوش قد باشد **چراغ** بفتح اول بروزن تغزله مصغر چرپه است که چرپه نقاشان باشد و آن کاغذ است بسیار
 تنک و چرب که نقاشان بر روی صغیر تصویر یا نقشی با خط خوب گذارند و با قلم موی صورت و طرح آن را بر دارند و مان تنکی را
 نیز گویند که در میان روغن بریان کرده باشند و پیشتر از آن روح اموات نصدق نمایند و سرشهر را هم گفتند که قیامان باشد و بضم
 اول دروغ راست مانند باشد که در حق کسی گویند و سخنی را نیز گفتند که از زبان دشمن بعنوان طرافت و مغزوی و خوش
 طبعی و طرز سعادت نقل کنند تا فساد زبانه کرد و معنی افترا و تهمت و طنازی و مغزوی و مجت و انفعال هم است و لغز
 و چپتان را نیز گویند **چراغ** بضم جیب زبانت که کنایه از شیرین سخن و چابکوس باشد و فریب دهنده را نیز گویند
چراغ بروزن هر سو معنی چرپه باشد که پینه چراغست **چراغ** کنایه از بد و تنک و زیاد و کم و سخاوت

باز معدوله

و بخل و بخی و بجهل باشد **چربی** بر وزن حربیه کاغذی باشد چرب و نیک که نقاشان و مصوران بر روی صفحه
 تصویر و طرح نقش گذارند و با قلم موی صورت و نقش از او بردارند و پرده که بر روی شیر بند در از اقیماق گویند **چربی بانا**
 بتختانی رسیده کتابه از ملاطمت و نرمی باشد و پیه گو سفند و بز و امثال آنرا نیز گویند **چربی پدک** بر وزن لوز پدک
 غالب شدن و افزون آمدن باشد **چرتک** بانای قرشت بر وزن شرطه یعنی رنگ و لون باشد و بجای فوقانی دال ایچدم
 آمده است چه در فارسی دال ایچد و تایی قرشت بهم تبدیل میسایند **چرخ** بفتح اول و سکون ثانی و خای نقطه داد
 نام شهر بوده قدیم در خراسان نام دهی است از ولایت غزنین و آسمان فلک را نیز گویند و کربان جامه و پیراهن را نیز گفته اند
 و کجای سخت و نوعی از کمان که او را تخش گویند و طاق ایوان و طاق درگاه سلاطین و ضربه و جانی که انکور در آن ریزند و لکد کنند
 ناشیره آن براید و بگری معصر خوانند و چرخ که بدان پند رسیدند و حرکت دوری و گردگویی کرد بدن و چرخ زدن در و نشان در
 هنگام سماع و چرخ دولاب و چرخ عصاره و گردیدن چرخ ابریشم تابی و هر چیز که چرخ زند و کمان حکمت را نیز گویند و آن
 نوعی از منجنیق است که بدان تیر اندازند و نام پرده ایست شکاری و با بامعنی باغبان نقطه دارم آمده است و بمعنی دور
 هم هست که برادر تسلسل باشد **چرخ انداز** بر وزن دست انداز کماندار را گویند **چرخ تر سا جامه** کتابه
 از فلک اول باشد که فلک قمر باشد **چرخ و کلابی** کتابه از آسمان است **چرخ مر لپک** جانور است شبیه
 بلخ و کوچک تر از آن و بالهای او در زیر کاسه پشت او میباشند و پوسته فریاد میکند خصوصاً شبها بیشتر و پرده نیز
 هست بزرگی که خشک و در خراسان او را چرخ ریسو گویند **چرخ نرین کاسه** کتابه از فلک چهارم است که فلک
 آفتاب باشد **چرخ خست** بضم ثالث و سکون سین پد نقطه و تایی قرشت چرخ می باشد که بدان نشیره انکور و بنشکر
 گیرند و موضعی که در آن انکور بریزند و لکد کنند ناشیره آن براید و بفتح ثالث بر وزن بد مست هم آمده است **چرخ خست**
 باشین نقطه بر وزن و معنی چرخ خست باشد و آن چرخ می باشد که انکور در آن ریزند و بمالند ناشیره آن براید
چرخ صوفی جامه کتابه از فلک قمر است که فلک اول باشد **چرخ کندنا کون** کتابه از فلک اول باشد
 که فلک قمر باشد **چرخ حله** بر وزن مرحله بنایی باشد سست و ساق باریک و عرب او را شکامی خوانند **چرخ**
مقوس کتابه از فلک عمود فلک البروج را گویند خصوصاً **چرخ خولک** بر وزن مفلوک چوپای باشد مخروطی
 که طفلان را بر آن بندند و نوعی بر زمین اندازند که نامدی در چرخ باشد **چرخ خست** بفتح اول و ثالث و سکون ثانی بمعنی
 چرخه است و آن رستی و بنایی باشد که بگری شکامی خوانند بسبب آنکه بسیار سست و ساق باریک است چه هر گاه
 کمی را بسیار ضعیف و لاغر بینند گویند کانه عود شکامی و بمعنی دور هم آمده است که در برابر تسلسل است و آنچه زان
 بدان ریشما رسیدند **چرخ خست آبنوس** کتابه از آسمان باشد عموماً فلک اول خصوصاً **چرخ خست** بفتح اول و سکون
 ثانی و ثالث بتختانی رسیده هر چیز که چرخ زنده باشد مانند کبوتر چرخ و امثال آن و جنسی از جامه نازک ابریشمی و نوعی
 از اطلس نفیس هم هست و هر چیز که آنرا استادان ریختند که در مسک چرخ کرده باشند و ادب خانه و مستراح را نیز گویند **چرخ**
 بفتح اول و ثانی شده و سکون دال ایچد و تایی قرشت و جنک را گویند و بانای مخفف رنگی باشد مایل بگری مخصوصاً سب و استر
 خرا لاغ و لبکون ثانی آستان در خانه را گویند و جانی را نیز که آستان در برابر آنجا هستند **چرخ** بر وزن زرده بمعنی رنگ
 و لون باشد عموماً در رنگ بسیار مایل را گویند خصوصاً پوست بدن و روی آدمی را نیز گفته اند چنانکه سید جرده گویند بر او

کتابه از فلک اول است که فلک آفتاب است

سید پوست باشد و مراد لبیاه رنگ هم هست و اسبی را نیز گویند که بور باشد یعنی سرخ رنگ باشد چتر بر وزن
 لوز پرنده ایست که او را بچرخ و بازو امثال آن شکار کنند و چون چرخ یا باز خواهند که او را بگیرند بجالی بر سر روی
 آنها اندازد و خود را خلاص کند و بر بیهوشی کوپندش و ترکان توغذ و بعضی گویند چرخ خاک خست است که ترکان چرخ
 گویند و بعضی در چرخ چکار گش میدادند که عرب ابوالملیح خوانند و در مؤید الفضل میگویند پرنده ایست آبی سرخ نام
 و اسم عمل گویند در سنگدان او سنگ است که او را بر کسی که عاف داشته باشد در دم ببینند همان ساعت بایستد
 تا با او باشد خود نکند و اگر دل او را بر کسی که بسیار خواب کند بندند از وی زایل شود و خواص چرخ بسیار است چرخ
 بر وزن هرزه یعنی چرده است که پوست رو و بدن آدمی باشد چرخ بر وزن نفس بند و زندان را گویند و بعضی
 شکجه و آزار هم هست و موضعی باشد که انکور در آن ریخته بر پای بمالند تا شیره آن گرفته شود و بعضی چرخ گاه دوا
 نیز آمده است و چیزهایی که در رویشان و کدایان از کدائی و کدی جمع کرده باشند چرخ سنگدان بر وزن
 نمکدان و مال و روپاکی باشد که قلندران چهار گوشه آنرا بهم بندند و بر دوش باساق اندازند و آنچه از کدائی
 بهم رسد در آن نهند چرخ بفتح اول و سکون ثانی و غیر نقطه دار جانور است شکاری مشهور و معروف از
 جنس سیاه چشم و عریض آن صقراست چرخان بفتح اول بر وزن فرمان مهر و طغرائی باشد که بر فرمانها کنند
 و نویسد چرخ غنچه بر وزن فرزند چراغ و چراغدان و چراغپایه باشد و روده کوسفند را نیز گویند که با گوشت
 و مصالح پر کرده باشند چرخ غنچه بر وزن شرمند یعنی چرخ غنچه است که چراغ و چراغدان و چراغپایه
 باشد و روده کوسفند بگوشت و مصالح آکنده را نیز گویند چرخ غول بر وزن معقول دار و نیست که آن را
 زبان بره گویند و عبری لسان الحمل خوانند چرخ غول بر وزن افسون یعنی چرخ غولست که لسان الحمل باشد
 چرخ بفتح اول و ثانی بر وزن نمک مطلق زخم را گویند اعراض زخم کار و دشمنی و غیره و سکون ثانی نام مرغی است
 که خود را سر نگون از درخت آویزد و از مرغ حق کوی خوانند و بکسر اول و بی که از زخم آید و چرکی که بر بدن و جامه نشیند
 و بر پی و سرخ گویند و اب دهن را هم گفته اند چرخ گس بفتح اول بر وزن زر که مفتی و خنیاگر باشد و بضم اول رسول
 پیغمبر را گویند و مفتی و پیش نماز را هم گفته اند چرخ گس با هم بر وزن کتر که مرغیست بسیار کوچک چرخ گس
 بکسر اول و ثالث چیزی کثیف و زخمی که پوسته از آن چرخ و درم رود و کنایه از مال دنیا هم هست چرخ مدان
 بر وزن قلندان دولیان چری را گویند یعنی کینه که از پوست دوزند چرخ شپش بکسر هم کنایه از تازیانند
 باشد چرخ بضم اول بر وزن اردک لغز و چیتان را گویند چرخ کوی بضم کاف فارسی کنایه از چله و زه
 گان باشد چرخ بفتح اول و ثالث و سکون ثانی مطلق اسب را گویند عموماً اسب سفید موی را خصوصاً و آنچه
 پسران امر از صاحب مذاکان گیرند از نقد و جنس و چرمیند را نیز گویند که کاشی باشد چرخ دلب بادال ایجد
 بر وزن رسن تاب نام محله است از محلات تبریز چرخ دلق بر وزن سمن بو استخوان نری باشد که آنرا توان خورد
 همچو استخوان سرشانند کوسفند و گوش و پرگاه دماغ و مانند آن که بر پی غضروف خوانند و بعضی چرخه هم آمده است
 چرخه بر وزن پرنده معروفست و چرخه و را نیز گویند که غضروف باشد چرخه بکسر اول و ثانی و سکون نون
 کاف فارسی آوازی که بسبب پی در پی زدن شمشیر و کوز و امثال آن بر آید و صدا و آواز درای و رنگ را هم گویند

صد و آوازی را نیز گفته اند که در میان کوه و کبند بسبب خوردن چیزی بر چیزی بیچید **چَرَنک** بفتح اول و ثانی
 درابع و سکون ثالث و کاف پرده است بنایت کوچک **چَرَنکِیدَن** بکسر اول و ثانی آواز رسد کردن کوز و شمیر
 و مانند آن باشد بسبب زدن آن بر جانی **چَرَوک** بفتح اول و ضم ثانی و سکون و او و کاف مطلق آن را گویند خواه مان
 کندم باشد خواه مان جو و آرزو و برنج و بلوط و مانند آن و ثانی را نیز گفته اند که در تداویان گذارند بیجهت توشه راه و بعضی گویند
 نایست که آنرا بیجهت اشکنه تربیت کنند و ریزه ریزه سازند و با بنامی بسکون ثانی هم آمده است که بر وزن تفرک باشد و بضم اول
 و ثانی چین و شکم و در هم نشسته را گویند و بزکی بمعنی پوسیده و از هم رفته باشد **چَرَوکِ نَدَک** بر وزن شرنده فانوس و مانند
 آن باشد که محافظت چراغ از باد کند و چراغ پایداری گفته اند و بمعنی چاره جوینده و درنده و درنده هم آمده است **چَرَوکِ پَد**
 بر وزن کوزید ماضی و دیدن و چاره جستن باشد یعنی دوید و چاره جوئی کرد **چَرَوکِ پَدَن** بر وزن و وزیدن بمعنی چاره
 جستن و دیدن باشد **چَرَوکِ پَدَک** بر وزن کرده یعنی دوید و چاره جوئی کرده **چَرَوک** بضم اول و فتح ثانی لبر
 ساره و لبر امر و را گویند **چَرَوکِ پَد** بفتح اول بر وزن شریک لشکری را گویند که از ولایتهای دیگر بمده لشکری بفرستند
بیان نهمی در چه فارسی بازاری هوز مشتمل بر شش لغت **چَرَوک** بفتح اول و سکون ثانی **چَرَوک** بفتح اول و سکون ثانی
 میمون را گویند که حد و نداشت **چَرَوکِ پَد** بفتح اول و سکون ثانی و دال ایجد جانور و کبک شیبه بلخ که پوست در غلزارها
 می باشد و در هوای گرم زیاد طولانی کند و در بعضی جاها آنرا بگیرند و بریان کنند و بخورند **چَرَوکِ پَد** بر وزن عجره پارها
 دند و پیه بریان کرده و روغن گرفته را گویند **چَرَوکِ پَد** بفتح اول و ثالث و سکون ثانی بمعنی چیز دره است که جزغاله باشد
 یعنی دند و پیه ریزه کرده بریان شده **چَرَوک** بکسر اول و سکون ثانی و غیر نقطه و اواخر پشت را گویند **چَرَوک** بکسر اول و سکون
 ثانی و کاف بمعنی جزغلت که خا ر پشت باشد **بیان نهمی در چه فارسی باسین بد نقطه مشتمل بر چهار**
لغت **چَسَپَیدَن** بابای فارسی بر وزن رقصیدن اتصال یافتن جمعی باشد بمعنی و چو که اتصال آن شکل
 بود و چیزی را محکم بدست گرفتن و بمعنی سهل کردن هم آمده است **چَسَپَیدَن** بضم اول و سکون ثانی و فو ثانی جلد و جلال و
 جالب باشد و هر چیز که نیک و باندام در جانی نشیند و محکم و نازک و زیبا را هم گفته اند و بمعنی تنگ و چسبان هم هست که بعضی فراخ
 و کشاد باشد و نوعی از پای افزار باشد که روی آنرا از لپها چسبند **چَسَپَیدَن** بفتح اول بر وزن دسته بمعنی تندر آهنگ باشد
 و ساغری را نیز گویند و آنرا از پوست گنفل کور و خر و اسب و استر و خرالاع سازند و از آن کفش و چیزها در بگردیم
 اول شیردان کوسفند و بز و امثال آنرا گویند **چَسَپَیدَن** بر وزن بلنک مردم کل و کل را گویند و رایج پیشانی را نیز گفته اند که
 از کثرت سجد کردن یا بسبب دیگر شده باشد **بیان نهمی در چه فارسی باسین بد نقطه مشتمل**
بر شصت و هشت لغت و کلمات **چَش** بفتح اول و سکون ثانی مخفف چشم است که سر پر عین خوانند
 و بضم اول لفظ است که خرا لایع از شنیدن آن از رفتار باز ماند و بایستد **چَشَم** بر وزن سلام دانده باشد سیاه و لغزنده
 که آنرا در داروهای چشم بکار برند **چَشَمَان** بفتح اول بر وزن مکان معنی این لغت را در بکفر هتک لفظ گذار با ذال نقطه و آ
 و در دو فرهنگ دیگر لفظ کوز بازای نقطه دار نوشته بودند و شاهد نیارده بودند **چَشَمَان** بر وزن شش
 بمعنی نشان یا باشد عموماً و نشان پای سباع را گویند خصوصاً **چَشَمَان** بکسر اول و سکون ثانی و فو ثانی نام موضعی است
چَشَمَان بفتح اول بر وزن کشته مخفف چاشته است که طعم و طعام اندک باشد **چَشَمَان** بفتح اول و فو ثانی نقطه وار

بروزن سرسام دانه سیاهی باشد لغزنده که آنرا در داروهای چشم بکار برند **چشم سنج** بفتح اول و زای هوز بروزن سرخ
مخفف چشم زخمت و آن آنفی و آزاری باشد خصوصاً اطفال را که بسبب دیدن و تعریف کردن بعضی از مردم بهم میرسد
چشم سس با فاء بروزن ششدر یعنی چشم پر است که نشان پا باشد عموماً و نشان پای سیاه باشد خصوصاً **چشمک**
بکسر اول و سکون ثانی و کاف بمعنی افزون و غالب و زیادتی افزونی و غالب شدن و غلبه باشد **چشمی** بروزن چشم معرود
که عرب عین گویند و دانه سیاهی باشد لغزنده که آنرا در داروهای چشم بکار برند و چون بپزند و خشک سازند بعد از آن صلابه
کرده بر هر جراحت که باشند نیک شود خصوصاً بر جراحت آلت تناسل و جراحتی که مادر زاده باشد و با پنجه یعنی بضم ثانی هم منظر
آمده است **چشم آب** و این کتابه از تماشا کردن باشد **چشم آتری** با زای قرشت و او بجهول بروزن ششالو
چیزی که بجهت دفع چشم زخم و چشم بد بسیارند اعم از آنکه برای آدمی یا حیوانات دیگر یا کشت زار و باغ و خانه و سرای و
امثال آن باشد **چشم آغیل** بلفظ نقطه دار بروزن در یاد دل از گوشه چشم نگاه کردن باشد اعم از قهر و غضب یا غره
و ناز و نگاه کتده را نیز گویند **چشم آغیلدن** از روی قهر و غضب بگوشه چشم نگاه کردن باشد **چشم آغیل**
بروزن عزرائیل قهر و غضب بگوشه چشم نگاه کردن باشد و نگاه کردن باشد کتده را نیز گویند
چشم آویس بالام بروزن و بانوس بمعنی چشم آغیل است که بغضب و قهر بگوشه چشم نگاه کردن باشد و بغضب
نگاه کتده را نیز گویند **چشم آویز** با واد بروزن دستاخیز چیزی باشد سیاه و شبکه دارد که از موی دم اسب افتد
و زمان از ماستد تعاقب از پیش چشم آویزند و چیزی هم هست از پوست که آنرا تریشند و تریشند کتده و بجهت دفع مکر از پیش
چشم اسب آویزند **چشم بر آشتن** کتابه از انتظار کشیدن باشد **چشم بر زمین افکندن** کتابه
از سجده کردن و فرود نکر بستن بر زمین باشد خواه از شرم و خجالت و اندوه و خواه از تواضع **چشم پیام** بانون بروزن
عرش پیام دعا و تقویندی باشد که بجهت دفع چشم زخم نویسند چندی اعمالی باشد که بجهت دفع چشم زخم کنند **چشم**
بندک با زنی باشد و آن چنانست که چشم یکی از طفلان را ببندند و در دیگران پنهان شوند و بعد از آن چشم
او را بکشایند تا دیگران را پیدا کند هر کدام را که پیدا کند بر او سوار شود تا مصلحتین و بعد از آن چشم طفل پیدا شد
را ببندند و باقی اطفال پنهان شوند و بعضی این باز بر اسرامک نیز خوانند که انهم با زنی است **چشم پی آب**
کتابه از پچیا و پشرم باشد **چشم پیش** کتابه از شرمنده و خجل باشد **چشم چپدنک** بکسر چم ماری آنچه
بجهت چشم زخم از مردم بگیرند **چشم خروس** دانه باشد سرخ رنگ شبیه بچشم خروس و خال سیاه در میان
دارد گویند ثم درخت بقست یکدم از آن بخورند قوت باه دهد و بجز عین الدیک خوانند و کتابه از شراب انگوری
هم هست **چشم خروشا** کتابه از شراب انگور باشد **چشمی بر پاک** کتابه از پشرم و پچیا باشد **چشمی بر آب**
سی کن کتابه از تماشا کردن باشد **چشمی بر سبک** کتابه از چشم زخم رسیدن و طمع بمرکت آمدن باشد
چشمی زخم از رو نقصانست که بسبب دیدن بعضی از مردم و تعریف کردن ایشان کسی را و چیز پراهم رسد و
العین اللامه خوانند **چشمی زخمی** بفتح زای هوز و سکون دال امجد مهره باشد از شیشه سیاه و سفید و کبود
که بجهت دفع چشم زخم بر کردن اطفال بندند **چشمی زخمی کن** کتابه از بیدار بودن و ترسیدن و واهر نمودن و ایما
و اشاره کردن و زمان اندک که بجز طرته العین خوانند و شرم و حیاداشتن را نیز گویند **چشمی سوزنک** کتابه از غایت

بنام ایزد

شکی

تنکی و تنک چشمی باشد چشم سپاه کریک کنا به از طبع بجزی باشد چشم شب کنا به از ماه و ستاره باشد
 چشم شدن کنا به از ظاهر شدن و روشن کشتن و منکشف گردیدن باشد چشم فیا و چشم فیکا بکسر و بر
 بنقطه بالف کشیده در لغت اول و باز یادنی بای علی در دویم هر دو بمعنی افسو نگر چشم زخم باشد چشمک بروزن
 چشمک عینک را گویند و آن چیز است معروف و نصیر چشم و چشم کوچک هم هست و دانته باشد سیاه و لغزنده که در دارو کما
 چشم بکار برند و گاهی که آنرا بنامی از اسیر الکلب خوانند و پای افزار و کفش را نیز گویند و بمعنی چشم هم بنظر آمده است که بعبه
 خوانند و گاهی از ایما و اشاره بچشم هم است چشم کاق نام کل کا و چشم است که عرب عین البقر خوانند چشم
 کا و پیش نام کل کا و چشم گویند هفت رنگ میباشد چشم کریک کنا به از چشم زخم رسانیدن باشد
 چشم ککر کریک کنا به از خواب کردن اندک باشد چشم کشی بفتح کاف فارسی احوال را گویند چشم
 و هام بار او و هار و وزن و معنی چشم پنجم است که در ما و تعویذی باشد که بجهت چشم زخم نوبند چشم بروزن
 جانی که از اینجا آب جوشد و روان شود و سوراخ سوزن و جوال دروز را نیز گویند چشم آتش فشا کنا به از آفتاب
 عالمناست چشم باسی چمن چشم ایست نزدیک با خلائط روم گویند هر ذی چاکه نزدیک آن چشم رسد بیفتد
 ببرد چشم بپاهی شدن کنا به از رفتن آفتابست برج حوت چشم تلپس کنا به از مغز سر آدمی و منبع عقل و قوت
 متفکره باشد و کنا به از مردم حکیم و صاحب تدبیر هم هست چشم خاویج کنا به از خورشید عالمناست چشم خض
 کنا به از آب حیات و دهان معشوق باشد چشم مروشن کنا به از خورشید عالم آراست چشم سامر اسپر
 بنقطه بروزن دیمه زار زمین را گویند که هر جا آن چشم داشته باشد و باضافت یعنی بکسر ها چشم ایست در قهستان آب
 از ایجهت دفع ملخ باطراف و جوانب ببرد چشم سبزی نام چشم ایست در خراسان از ولایت طوس چشم سوس
 کنا به از نهایت تنکی و تنک چشمی باشد چشم سپهتاب کنا به از ماه و آفتابست و کنا به از روز هم هست که عرب بوم
 گویند چشم سپهتاب ترین کنا به از آفتابست و ماه را نیز گویند چشم قهر کون کنا به از شب است که بعبه
 لیل خوانند چشم مکرم کنا به از آفتاب عالمناست چشم کاسب بضم کاف فارسی بفتح لام و سکون
 و سکون سبب بنقطه و بای ایجهت چشم ایست در خراسان از توابع طوس چشم گنگر با کاف و نون و کاف
 و لام و ما چشم ایست در آذربایجان چشم منجر یکی از منازل فراسط چشم نور بخش کنا به از
 خورشید انور آب حیوان و دهان معشوق باشد چشم بزرگ بروزن ترتیزک دانته ایست سیاه و لغزنده که با نباتات
 در چشم کشند و معرب آن تهمزجت چشیش بروزن هفت رنگی باشد مخصوص اسب و استر که از اخلاک خوانند
 چشینه بروزن خربزه بمعنی چشینه است که رنگ اسب و استر باشد و از اخلاک گویند یعنی سفید موی بیان
 ی و از ی هدی و هر فارسی باغبان نقطه ای که در مثل برسی و پنج لغت و کنا به از چغ
 بفتح اول و سکون ثانی چوپنی باشد که بدان ماست را بشوراند تا مسکه و کره از آن جدا کرد و در جراحی که زنان رشتند بدان
 راسند و بضم اول چوب آبنوس و بعضی گویند چوب پست مانند آبنوس و چوپنی را نیز گویند که بر کردن کا و کردن کش دهند
 و گاهی بر کا و کردن کش هم اطلاق کنند و بکسر اول پرده مانند لیث که از چوبها باریک سازند و با پنجه با قاف هم آمده است
 گویند یا بمعنی ترکیب چغان بفتح اول بروزن نماز نری را گویند که دشنام ده و سلبطه و چیا باشد چغان

چشمی که در چشم بروزن است
 چشمی که در چشم بروزن است
 چشمی که در چشم بروزن است

بروزن حواله میوه نارس را گویند **چغاص** بروزن شمامه قصیده را گویند و آن پتی چند باشد منوازیه متشابه که در وقت
 وقایف مبتنی بر مطلق و کز و شرطیه زیاده بر هفده بیت **چغانت** بروزن مکان نام موضعی است و بعضی گویند نام **چغانت**
 و چوبی را نیز گویند که میا از اشکافه چند جلاجل بران نصب کنند و سر آوازه خوانان بدان اصول نگاه دارند و نام **چغانت** و پرده
 باشد از موسیقی و شخصی را نیز گویند که در کارها سعی و کوشش تمام داشته باشد و مطلق سعی گفته و کوشنده را گویند اعم از
 انسان و حیوانات **چغانت** بروزن ترانه نام ساز است که مطربان نوازند و بعضی گویند ساز قانولست و چو
 شبیه بشته حلاجی که بکسر از اشکافه چند جلاجل در آن تعبیه کنند و بدان اصول نگاه دارند و نام پرده و تقریب است
 از موسیقی و قصیده شعر را نیز گویند و مردم کوشنده و سعی گفته اند **چغانیان** بروزن شراپان نام **چغانیان**
 در ثمرتند **چغبت** بفتح اول و سکون ثانی و ضم بای ایجد و فوقانی ساکن پنبه و پشم و امثال آنرا گویند که در میان
 نهالی و لحاف و بالش و آستر قبا و امثال آن گذارند و ببری حشو گویند و با بعضی بجای ایجد نون هم آمده است **چغبلخ**
 بفتح اول و سکون ثانی و ضم ثالث و لام و غیر نقطه دار ساکن نغره و فریادی باشد که از روی اضطراب و بی آرامی کنند
چغیوت بفتح اول بروزن ترنوت یعنی چغیت است که پشم و پنبه میان لحاف و نهالی و قبا و امثال آن باشد و پشم آکنده و
 پنبه آکنده را هم گویند و بضم اول نیز آمده است و با بعضی بجای حرف ثالث نون هم آمده **چغتل** بضم اول بروزن و معنی
 چند است و آن پرده است بخوست مشهور و کتک کرده و حصار قلعه را هم گویند و موی سر را نیز گفته اند که آنرا بر سر کرده
 کرده باشند و بفتح اول و ثانی یعنی بگوشد و دم زند چه چغیدن یعنی کوشیدن و دم زدن باشد و آنچه بازار در کزخانه بر
 ناسند **چغدل** بفتح اول و ثالث بالف کشیده و در او مضموم بلام زده کرده و جماعتی را گویند که از لبر لشکر
 براه روند و راننده لشکر باشند و با بعضی بجای حرف ثانی نون هم آمده است **چغدل** بفتح اول و ضم ثالث و سکون
 ثانی و لام معنی چند است و آن جمعی باشند که از عقب لشکر براه روند و لشکر را برانند **چغدل** بروزن معقول
 راننده لشکر یعنی جمعی که از پس سر لشکر براه روند **چغدر** بفتح اول بروزن صبر اللغات نمودن و پرسیدن احوال کس
 و معنی ترس و پیم و ترسیدن و پس سر بگوشیدن هم گفته اند و بضم اول و زغ و غول را گویند **چغدر** بروزن سر برشته
 کرده و زغ و غول باشد که در وقت رشتن پنبه بر دوک پیچیده شود بشکل مخروطی یا اهل بلخی و با این معنی بجای حرف ثانی فای
 سغص و بجای ثانی نقطه دار سیر بنقطه هم آمده است که جغرسند باشد و بعضی گویند که جغرسند بسیر بنقطه از آرای
 جولا مکان را **چغریل** بروزن فهمیدن بمعنی التفات کردن باشد و معنی ترسیدن و واهمه نمودن هم آمده است
 و با زای هوز باین معنی گفته اند **چغریل** بروزن فهمیدن بمعنی ترسیدن و واهمه کرده و پیم برده باشد و بمعنی التفات کرده
 هم آمده است **چغز** بفتح اول و ثانی و سکون زای نقطه دار بوته گیاهی است شبیه بدرسند لیکن مانند جاروب سفید
 میباشد و سکون ثانی جماعتی را گویند که هائش بسته شود لیکن در درون آن چرک جمع شده باشد و نام جانوی **چغز**
 که آنرا وزغ و غول خوانند و ببری صفدع گویند و بعضی گویند **چغز** و آواز وزغ است و بمعنی ناله و نرازی
 هم آمده است و ترس و پیم را نیز گفته اند **چغز** یا **چغز** سکون ثانی بروزن تغل پاره جل و زغ را گویند و آن چیزی
 باشد مانند بر پشم سبز که در آنجا استاده بهم رسد و ببری طلب خوانند و بفتح ثانی بروزن نمد پاره هم آمده است
چغز یا **چغز** با و او بروزن و معنی چغز پاره است که جل و زغ و جامه غول و طلب بر غنمه باشد **چغز** بروزن